

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Anlamli Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Etkinliklerin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi¹

Ömer Faruk SÖNMEZ², Mehmet SEVİM³

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 'Kültür ve Miras' öğrenme alanının öğretiminde kullanılan anlamli öğrenme etkinliklerinin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisinin tespit edilmesidir. Çalışmada bağımsız değişken olan anlamli öğrenme etkinliklerinin bağımlı değişkenler olan öğrencilerin akademik başarıları ve kalıcılığa etkisinin olup olmadığı sorusuna cevap aranmaktadır. Bu nedenle araştırmada deneysel yöntemlerden biri olan yarı-deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Tokat ilinde bir okulun 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney grubunda 23, kontrol grubunda 23 olmak üzere toplam 46 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Hazırlanmış olan başarı testi deney ve kontrol grubuna uygulamadan önce ön-test, uygulamadan hemen sonra son-test ve uygulamadan yaklaşık bir ay sonra kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımlı ve bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Çalışma bulguları, deney grubu ile kontrol grubu ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamli bir farklılığın olmadığını göstermektedir. Ancak deney grubu ile kontrol grubu son-test ve kalıcılık puanları arasında istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamli farklılık tespit edilmiştir. Bu durum, İlkokul 4. Sınıf seviyesi Sosyal Bilgiler dersi 'Kültür ve Miras' öğrenme alanında uygulanan anlamli öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcılığa pozitif etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak anlamli öğrenme etkinliklerinin Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler

Anlamli öğrenme,
Sosyal bilgiler dersi,
Dördüncü sınıf
öğrencileri,

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 10.01.2019
Kabul Tarihi:26.06.2019
E-Yayın Tarihi:31.12.2019

Effects of Meaning Learning Activities on Academic Success And Persistence in Social Studies

Abstract

The purpose of this study is to determine the effectiveness of meaningful learning activities used in teaching of 'Culture and Heritage' learning field on academic success and permanence of 4th grade Social Studies course students. In the study, effect of meaningful learning activities which are independent variables on academic success and permanence as dependent variables is tried to be investigated. For this reason, semi-experimental method, one of the experimental

Keywords

Meaningful learning,
Social studies course,
4th grade students,

Article Info

¹ Bu çalışma ikinci yazar tarafından birinci yazar danışmanlığında yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye omerfaruk.sonmez@gop.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8910-2817>

³ Öğretmen, Türkiye, mehmetsevimi91@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0505-8450>

methods, is used in the research. The study group constitutes 4th grade students of a school in Tokat province. A total of 46 students, 23 in the experimental group and 23 in the control group, are included in the study. Achievement test is applied as a pre-test before application, as post-test after application and as retention test approximately one month after application. In the analysis, mean, standard deviation, dependent and independent sample t-test are used. The findings show that there is no statistically significant difference between the experimental group and control group pre-test scores. However, statistically significant differences are found between the experimental group and the control group post-test and retention scores in favor of the students in experimental group. This indicates that the meaningful learning activities applied in 'Cultural and Heritage' learning field in Primary School 4th grade Social Studies course have a positive effect on the academic success and permanence of the students. From these results, it can be suggested that in Social Studies courses, meaningful learning activities can be used.

Received: 01.10.2019

Accepted: 06.26.2019

Online Published: 12.31.2019

Giriş

Günümüzde eğitim sistem ve anlayışlarında farklılıklar ve değişimlerin meydana geldiği görülmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetleri ile topluma uyum gösterebilen, kendi kararlarını verebilen ve problemlerini çözebilen, geçmiş bilgileri ile gelecek arasında bağlantılar kurabilen, öğrendiklerini günlük yaşantısında kullanabilen bireylerin yetiştirilmesini hedeflemektedir (Doğanay ve Tok, 2011). Nitekim öğrencinin öğrenme sürecinde aktif rol oynaması, yaparak yaşayarak öğrenmesi, çevresi ve günlük yaşantısı ile öğrenme ünitesini ilişkilendirmesi ve geçmiş yaşantısı ile öğrendikleri arasında bağlantılar kurulabilmesi en etkili stratejiler olarak görülmektedir (Karadoğan, 2016).

Eğitim anlayışlarındaki değişim ve gelişmelerin farklı öğrenme ve öğretim yaklaşım, strateji, yöntem ve tekniklerini beraberinde getirdiği bilinen bir gerçektir. Öğretmenin nasıl bir öğretim yapacağını belirleyen öğretim stratejileri öğretmenin eğitsel felsefesini ortaya koymakta ve yol haritasını çizmektedir. Bilinen üç öğretim stratejisinin sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejileri olduğu görülmektedir. Bu öğretim stratejilerinden en bilinen ve en yaygın kullanılanı geçmişten günümüze sunuş yoluyla öğretim stratejisi olmuştur. Bu stratejinin öğrencilerin kısa sürede fazla bilgi edinmesini sağlaması yönüyle ekonomik olması, yeni kavram, ilke ve kuralların bütüncül bir şekilde görülmesini sağlaması, öğretmenin hedefi net bir biçimde belirleyip ulaşmasında kolaylık sağlaması ve hemen hemen bütün seviyelerde kullanımının kolay olması sebepleriyle sıklıkla kullanıldığını söylemek mümkündür (Güven, 2011; Tok, 2011). Bu stratejinin yaygın bir biçimde kullanılıyor olması, hangi yöntem ve teknikler kullanılarak daha etkin bir biçimde yapılandırılabilceğini sorusunu sormayı ve bu soruya cevap aramayı gerektirmektedir. Nitekim sunuş yoluyla öğretim stratejisi kullanılarak gerçekleştirilen derslerin ön örgütleyicileri sunmama, sunuş yöntemini düz anlatım yöntemine indirgeme, alternatif yaklaşımları göz ardı etme, destekleyici öğeleri ihmal etme, parçacı bakışa ağırlık verme ve öğrenciyi derse katmama gibi problemler nedeniyle hedefine ulaşamaması riskini barındırdığı görülmektedir (Şahin, 2008).

Sunuş yoluyla öğretim stratejisinin anlamlı öğrenme etkinlikleriyle desteklenmesi hedefe ulaşılabilirliğini sağlamak yönünden büyük önem taşımaktadır. Çünkü anlamlı öğrenme, öğrenme süresinde sosyal, işbirlikli, amaca yönelik, doğal ve aktif olmayı gerektirmektedir. Öğrenme sürecinde yer alan bireyler, anlamlı öğrenme etkinlikleri sayesinde doğal ortamlarda yer almakta, çevreleriyle etkileşim içinde olmakta ve çevreyi kendi algılarına göre şekillendirmekte, gözlem ve yorum yeteneklerini geliştirmekte ve bu gözlem ve yorumlarını diğerleriyle paylaşmayı öğrenmektedirler (Jonassen ve Strobel, 2006). Ausubel (1963, 1964, 1978) tarafından temelleri atılan anlamlı öğrenme kuramına göre bilgilerin öğrencilere sunulması önem taşımaktadır. Bu nedenle öğrencilerin bilgi birikimleri ve bu bilgi birikiminden yola çıkılarak yapılacak etkinlikler önem taşımaktadır. Bu yönüyle anlamlı öğrenme yapılandırmacı yaklaşıma da benzerlik göstermektedir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, bireyin dış çevreden aldığı kavram, olay ya da olguları içsel süreçler içinde kendi zihninde yapılandırmasını içermektedir. Anlamlı öğrenme de benzer şekilde bireyin çevresinden öğrendiği kavramları ya da meydana gelen olay veya olguları var olan bilgi birikimini kullanarak anlamlandırmasını içermektedir. Genel anlamda öğretmenin aktif olarak görüldüğü anlamlı öğrenme etkinlikleri içinde öğrencilerin soru sormalarını, not tutmalarını, özetler çıkarmalarını, konunun ana

hatları ve anahtar kavramlarını belirlemelerini sağlayacak kavram haritaları ve görsel şemalar oluşturmalarını sağlayıcı etkinlikler yer almaktadır. Bu etkinliklerle öğretimsel faaliyetlerin yürütülmesi hem öğrenciyi aktif hale getirmekte hem de kısa sürede kalıcı bilgiler edinebilmesini sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler dersi Milli eğitim Bakanlığı tarafından,

“bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi”

olarak tanımlanmaktadır. Bu dersin tarih, sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi soyut kavramları içeren bilim dallarını içinde barındırıyor olması sunuş yoluyla öğretim yönteminin sıklıkla kullanılmasına sebep olmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenliği geçmiş, bugün ve gelecek bağlamına verdiği önem nedeniyle de anlamlı öğrenme etkinliklerinin kullanılmasına en uygun derslerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer deyişle, derste kullanılan stratejinin içinde anlamlı öğrenme etkinliklerinin kullanılması öğrencilerinin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersinde yapılandırılacak olan anlamlı öğrenme etkinliklerinin akademik başarı ve kalıcılığa etkisinin tespit edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu sayede Sosyal Bilgiler dersinde sunuş yoluyla öğretim stratejisi kullanılarak yürütülen derslerde anlamlı öğrenme etkinliklerinin kullanılmasının etkili olup olmadığı değerlendirilebilecektir. Ayrıca bu çalışma sonunda elde edilen bulguların literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Bütün bu sebepler göz önüne alındığında araştırmanın amacı, ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının öğretiminde kullanılan anlamlı öğrenme etkinliklerinin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisinin tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki şekildedir:

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının öğretiminde kullanılan anlamlı öğrenme etkinliklerinin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi nedir?

Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

- 1) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile kullanılmadığı kontrol grubunun ön-test sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 2) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ön-test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulanmadığı kontrol grubunun ön-test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 4) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunu son test puanları ile uygulanmadığı kontrol grubunun son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 5) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulanmadığı kontrol grubunun son-test ve kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 6) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun son-test ve kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 7) Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunu kalıcılık testi puanları ile uygulanmadığı kontrol grubunun kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının öğretiminde kullanılan anlamlı öğrenme etkinliklerinin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada bağımsız değişken olan anlamlı öğrenme etkinliklerinin bağımlı değişkenler olan öğrencilerin akademik başarıları ve kalıcılığa etkisinin olup olmadığı sorusuna cevap aranmaktadır. Bu nedenle çalışmada deneysel yöntemlerden biri olan yarı-deneysel yöntem kullanılmıştır. Yarı-deneysel yöntemin kullanılmasının sebebi araştırmacının sınıfları yansız atama yoluyla oluşturmasının uygulama yapılan okul yönetimince uygun görülmemesidir. Araştırmanın yürütüleceği okulda bulunan iki şubeden biri deney diğeri kontrol grubu olmak üzere seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Tokat İli Merkez İlçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Özel Tokat Ayışığı okulunun 4. sınıfında iki şubede (biri deney diğeri kontrol grubu olmak üzere) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubu, kolay ulaşılabilirlik ilkesi göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Deney grubunda 23, kontrol grubunda 23 olmak üzere toplam 46 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür.

Araştırmanın Deneysel Deseni

Araştırmada ön-test son-test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubunda ilkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında yer alan konuların anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı etkinlikler kullanılarak anlatılmış, kontrol grubunda ise mevcut programda yer alan öğretim etkinlikleri uygulanmıştır. Anlamlı öğrenme etkinlikleri ile mevcut programda yer alan etkinliklerin öğrencilerin başarıları ve kalıcılıkları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın deneysel deseni Tablo 1’de verilen şekildedir:

Tablo 1. Çalışmada kullanılan deneysel desen

Grup	Ön-ölçüm	Uygulama	Son-ölçüm
Deney grubu	Başarı testinin ön-test olarak uygulanması	Anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı etkinlikleri içeren öğretim uygulaması	Başarı testinin ön-test olarak uygulanması Başarı testinin kalıcılık testi olarak uygulanması (1 ay sonra)
Kontrol grubu	Başarı testinin ön-test olarak uygulanması	Mevcut programda yer alan etkinliklerin içeren öğretim uygulaması	Başarı testinin ön-test olarak uygulanması Başarı testinin kalıcılık testi olarak uygulanması (1 ay sonra)

İşlem Basamakları

Deneysel işlemlerin uygulanması aşamasında, aşağıdaki işlem basamakları izlenmiştir:

- 1) Uygulama öncesi ön-test, sonrası son-test ve uygulamadan 1 ay sonra kalıcılık testi olarak kullanılmış, ‘Başarı Testi’nin soruları hazırlanmış, uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir.
- 2) Deneysel işlemde önce öğrenme alanı ve ünitenin önceden belirlenmiş kazanımları ve içeriğinden yola çıkılarak öğretim malzemeleri hazırlanmıştır.
- 3) Konu alanına ilişkin ünite planında yer alan kazanımlar doğrultusunda ayrıntılı ders planları hazırlanmıştır.
- 4) Belirlenen deney ve kontrol grubuna uygulaması öncesinde ön-test uygulanmıştır.
- 5) Deney grubunda anlamlı öğrenme etkinlikleri, kontrol grubunda mevcut programda yer alan etkinlikler uygulanarak dersler işlenmiştir.
- 6) Uygulamalar 5 hafta sürmüş ve uygulamalar deney grubu sınıf öğretmeni tarafından yapılmıştır.
- 7) Deneysel işlemin hemen ardından son-test başarı testi uygulanmıştır.
- 8) Deneysel işlemde yaklaşık 1 ay sonra kalıcılık testi uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel verileri ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ve ‘Geçmişimi Öğreniyorum’ ünitesi konusunu kapsayan başarı testiyle toplanmıştır. Testin hazırlanmasında öncelikle ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ‘Geçmişimi Öğreniyorum’ ünitesine ait kazanımlar incelenmiş, sorular hazırlanmış, 1 program geliştirme uzmanı ve bir öğretmenden uzman görüşü alınarak sorulara son şekli verilmiştir. Uzmanların test maddelerini inceleme kriterleri;

- Ölçme aracındaki her madde, ilkokul 4.sınıf ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ‘Geçmişimi Öğreniyorum’ ünitesi ile ilişkilidir.
- Ölçme aracındaki her madde, ilkokul 4.sınıf ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ‘Geçmişimi Öğreniyorum’ ünitesine ait kazanımları kapsamaktadır.
- Ölçme aracındaki her madde, açık-seçik ve anlaşılırdır. şeklinde belirlenmiştir. Böylece başarı testinin görünüş, kapsam ve yapı geçerliğinin yeterli düzeyde olup olmadığı tespit edilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Son şekli verilen başarı testi deney ve kontrol gruplarına ön-test, son-test ve kalıcılık testi olmak üzere üç defa uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde hazırlanmış olan başarı testi deney ve kontrol grubuna uygulamadan önce ön-test, uygulamadan hemen sonra son-test ve uygulamadan yaklaşık bir ay sonra kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Veriler istatistik analizi paket programına aktarılarak analizleri gerçekleştirilmiştir. Ham verilerden elde edilen aritmetik ortalama ve standart sapmaların hesaplanmasının yanı sıra deney ve kontrol grubu arasında ön-test ve son-test arasında anlamlı fark olup olmadığına ilişkin bulguların ortaya konmasında bağımsız gruplar t-testi ile bakılmıştır. Deney grubu ve kontrol grubunun kendi içinde ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına ise bağımlı gruplar t-testi yapılarak bakılmıştır. Yine kontrol ve deney grubu son-test ile kalıcılık testi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına bağımlı gruplar t-testi, deney ve kontrol grubu kalıcılık testi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığına bağımsız örneklem t-test ile bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi ise 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak ön-test ve son-test olarak uygulanan başarı testinin bağımsız örneklem t-testi varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Varsayımların Test Edilmesi

Ön test sonuçlarına göre kontrol ve deney grubu öğrencilerinin notlarında iki grup arasındaki ortalamaların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak üzere ‘bağımlı örneklem t testi’ ve ‘bağımsız örneklem t testi’ yapılmasına karar verilmiştir. Ancak öncelikle t testinin yapılabilmesi için gerekli olan üç varsayım kontrol edilmiştir. Bu varsayımlar;

- Grupların birbirinden bağımsız olması
- Normal dağılıma sahip olmaları
- Varyansların eşit olması

Grupların birbirinden bağımsız olması varsayımı: Sınıfların birbirinden bağımsız ders işlemesi nedeniyle grupların bağımsız olduğu varsayımı doğrulanmaktadır.

Normal dağılım varsayımı: Bu varsayımın bulunması için SPSS’te gerekli istatistiksel işlemler yapılmış ve ‘Test of normality’ (Normallik testi sonuçları) kısmında, örneklem sayısı 50’nin altında olduğu için Shapiro-Wilk yapılmıştır. Normal dağılımın hipotezleri;

H_0 hipotezi: Normal dağılıma uygundur.

H_1 hipotezi: Normal dağılıma uygun değildir.

Anlamlılık derecelerine bakıldığında her ikisinin de 0,05’ten büyük olması nedeniyle H_0 hipotezi kabul edilmiştir, yani normal dağılıma uygundur. Bu durum aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Normallik testi

Notlar	Gruplar	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
	Kontrol	.182	23	.047	.952	23	.321
	Deney	.147	23	.200*	.927	23	.092

*. This is a lower bound of the true significance.

Varyansların eşit olması varsayımı: Bu varsayımın denemesinde de yine istatistiksel yöntemler kullanılmış ve hipotezler;

H0 hipotezi: Varyanslar birbirine eşittir.

H1 hipotezi: Varyanslar birbirine eşit değildir.

Şeklinde belirtilmiştir. Yapılan istatistiksel işlemlerin sonunda Levene testi sonuçları 0,05'ten büyük çıktığı (sig=0,455) için H0 hipotezi kabul edilmiş ve varsayımın sağlandığı görülmüştür.

Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön-test Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi 'Kültür ve Miras' öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımına başlanmadan önce, hazırlanan başarı testi deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. 'Anlamli öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile kullanılmadığı kontrol grubunun ön-test sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?' sorusunun cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05'ten büyük olması nedeniyle,

H₀ hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H₁ hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H₀ hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark yoktur. Bu durumu Tablo 3'te görmek mümkündür:

Tablo 3. Kontrol ve deney grubu ön test t-testi sonuçları

	N	X	Ss	t	p
Kontrol grubu	23	56.69	12.68	-.262	.794
Deney grubu	23	57.73	14.26		

*p<0.05

Tablo 3 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin ön test ortalamalarının 56.69, standart sapmasının 12.68 olduğu görülmüştür. Deney grubunun ise ön test ortalamaları 57.73, standart sapması 14.26 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kontrol grubu ile deney grubu öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını görülmektedir (p>0.05).

Kontrol Grubu Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi 'Kültür ve Miras' öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımına başlanmadan önce, hazırlanan başarı testi deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Ayrıca uygulamalar sonrasında aynı başarı testi son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımlı örneklem t-testi yapılmıştır. 'Anlamli öğrenme etkinliklerinin uygulanmadığı kontrol grubunun ön-test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?' sorusunun cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05'ten küçük olması nedeniyle,

H0 hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H1 hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H0 hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark vardır. Bu durumu Tablo 4'te görmek mümkündür:

Tablo 4. Kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları için yapılan bağımlı grup t testi sonuçları

Kontrol grubu	N	X	Ss	t testi		
				T	sd	p
Ön test	23	56.69	12.68	21.43	22	.000*

Son test	22	83.09	18.83	20.68	21
----------	----	-------	-------	-------	----

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin ön test ortalamalarının 56.69, standart sapmasının 12.68 olduğu görülmüştür. Son-test ortalamaları 83.09, standart sapması 18.83 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kontrol grubu ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Deney Grubunun Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımına başlanmadan önce, hazırlanan başarı testi deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Ayrıca uygulamalar sonrasında aynı başarı testi son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımlı örneklem t-testi yapılmıştır. ‘Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ön-test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?’ sorusunun cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05’ten küçük olması nedeniyle,

H0 hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H1 hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H0 hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark vardır. Bu durumu tablo 5’te görmek mümkündür:

Tablo 5. Deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları için yapılan bağımlı grup t testi sonuçları

Deney grubu	N	X	Ss	t testi		
				T	sd	p
Ön test	23	57.73	14.26	19.41	22	.000*
Son test	22	92.69	5.06	87.73		

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin ön test ortalamalarının 57.73, standart sapmasının 14.26 olduğu görülmüştür. Son-test ortalamaları 92.69, standart sapması 5.06 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda deney grubu ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Deney Grubu Son-test ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımı ve uygulamalar sonrasında başarı testi son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. ‘Anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunu son test puanları ile uygulanmadığı kontrol grubunun son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?’ sorusunun cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05’ten küçük olması nedeniyle,

H0 hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H1 hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H0 hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark vardır. Bu durumu Tablo 6’da görmek mümkündür:

Tablo 6. Deney ve kontrol grubu son-test t-testi sonuçları

	N	X	Ss	t	p
Kontrol grubu	22	83.09	18.83	2.31	.001
Deney grubu	23	92.69	5.06	2.35	

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin son test ortalamalarının 83.09, standart sapmasının 18.83 olduğu görülmüştür. Deney grubunun ise son test ortalamaları 92.69, standart sapması 5.06 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kontrol grubu ile deney grubu öğrencileri arasında istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Kontrol Grubu Son-test ve Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımının ardından 1 ay sonra başarı testi tekrar kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımlı örneklem t-testi yapılmıştır. ‘Anlamli öğrenme etkinliklerinin uygulanmadığı kontrol grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?’ sorusunun cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05’ten küçük olması nedeniyle,

H0 hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H1 hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H0 hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark vardır. Bu durumu Tablo 7’de görmek mümkündür:

Tablo 7. Kontrol grubu öğrencilerinin son-test ve kalıcılık testi puanları için yapılan bağımlı grup t testi sonuçları

Kontrol grubu	N	X	Ss	t testi		
				t	sd	p
Son test	22	83.09	18.83	20.68	21	
Kalıcılık test	21	80.19	24.04	15.28	20	.000*

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin son test ortalamalarının 83.09, standart sapmasının 18.83 olduğu görülmüştür. Kalıcılık testi ortalamaları 80.19, standart sapması 24.04 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kontrol grubu son test puanları ile kalıcılık testi puanı arasında son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p<0.05).

Deney Grubu Son-test ve Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımının ardından 1 ay sonra başarı testi tekrar kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımlı örneklem t-testi yapılmıştır. ‘Anlamli öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun son-test ve kalıcılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?’ sorusunun cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05’ten küçük olması nedeniyle,

H0 hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H1 hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H0 hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark vardır. Bu durumu Tablo 8’de görmek mümkündür:

Tablo 8. Kontrol grubu öğrencilerinin son-test ve kalıcılık testi puanları için yapılan bağımlı grup t testi sonuçları

Deney grubu	N	X	Ss	t testi		
				t	sd	P
Son test	23	92.69	5.06	87.73	22	.000*
Kalıcılık test	23	90.60	9.23	47.06	22	

*p<.05

Tablo 8 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin son test ortalamalarının 92.69, standart sapmasının 5.06 olduğu görülmüştür. Kalıcılık testi ortalamaları 90.60, standart sapması 9.23 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda deney grubu son test puanları ile kalıcılık testi puanı arasında son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p<0.05).

Deney Grubu Kalıcılık Testi ve Kontrol Grubu Kalıcılık Testi Puanlarına İlişkin Bulgular

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ile ilgili konuların anlatımının ardından 1 ay sonra başarı testi tekrar kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinden bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. ‘Anlamli öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunu kalıcılık testi puanları ile uygulanmadığı kontrol grubunun kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?’ sorusunun

cevaplanmasında t-testi sonuçlarına bakıldığında elde edilen sonuçların 0,05'ten küçük olması nedeniyle,

H0 hipotezi: Ortalamalar arasında fark yoktur.

H1 hipotezi: Ortalamalar arasında fark vardır, şeklinde tanımlandığında H0 hipotezi kabul edilmiştir, yani ortalamalar arasında fark vardır. Bu durumu Tablo 9'da görmek mümkündür:

Tablo 9. Deney ve kontrol grubu kalıcılık testi t-testi sonuçları

	N	X	Ss	t	P
Kontrol grubu	21	80.19	24.04	1.86	.016
Deney grubu	23	90.60	9.23	1.92	

*p<.05

Tablo 9 incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin kalıcılık testi ortalamalarının 80.19, standart sapmasının 24.04 olduğu görülmüştür. Deney grubunun ise son test ortalamaları 90.60, standart sapması 9.23 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kalıcılık testleri sonucunda kontrol grubu ile deney grubu öğrencileri arasında istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0.05).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları, ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 'Kültür ve Miras' öğrenme alanının öğretiminde kullanılan anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerin akademik başarıya etkisinin olduğunu göstermektedir. Nitekim anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile kullanılmadığı kontrol grubunun ön-test sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak uygulamaların yapılmasının ardından, anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun son test puanları ile uygulanmadığı kontrol grubunun son-test puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum, anlamlı öğrenme etkinliklerinin ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında uygulanmasının başarıya olumlu etki edeceğini gösterir niteliktedir. Benzer çalışmalar anlamlı öğrenme etkinliklerinin farklı derslerde yapılan uygulamalarının da başarıya olumlu etki ettiğini göstermektedir. Bu çalışmalardan birinde Ekmekçioğlu (2007) ortaöğretim kimya dersinde 'Asit-Baz' konusunun anlamlı öğrenme kuramı ve kavram haritası ile öğretimini başarıya etkisini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma sonuçları, anlamlı öğrenme etkinlikleri ve kavram haritası öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin kontrol grubundan başarılı olduklarını, erişim düzeylerinin deney grubunda yüksek olduğunu ve ayrıca deney grubu öğrencilerinin tutumlarında da gelişme olduğunu göstermiştir.

Kurt-Korkmaz (2006) çalışmasında, 7. Sınıf seviyesinde öğrenim gören öğrenciler için hazırlanan anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı bilgisayar destekli ders yazılımının öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcılığa etkisini incelemiştir. Çalışmada 3 grup kullanılmış ve kontrol grubunda geleneksel yöntem, deney-1 grubunda anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı klasik yöntem ve deney-2 grubunda bilgisayar destekli anlamlı öğrenme etkinliklerini uygulamıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar da anlamlı öğrenme etkinliklerinin uygulandığı grupta geleneksel yöntemin uygulandığı gruba oranla daha yüksek başarı ve kalıcılık elde edildiğini göstermiştir. Ayrıca anlamlı öğrenme etkinlikleri bilgisayar destekli yazılımlarla işe koşulduğunda iki grubu göre daha yüksek başarı ve kalıcılık elde edilmektedir. Efendioğlu (2006) da Kurt-Korkmaz'ın (2006) çalışmasına benzer bir çalışmayı 4. sınıf matematik dersi başarısı ve kalıcılığına etkiyi tespit etmek üzere yapmış, bilgisayar destekli anlamlı öğrenme etkinliklerinin başarıya olumlu etkisi olduğunu, fakat kalıcılığa etkisi konusunda anlamlı bir farklılığın olmadığını belirtmiştir.

Cıdam (2011) doktora tezi çalışmasında 'Elektroliz ve Elektrokimyasal Pil' ünitelerinde kavram yanılgılarının önlenmesi adına anlamlı öğrenme yöntemine uygun materyal hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin bir araştırma yürütmüştür. Kontrol grubunda geleneksel yöntem uygulanırken deney grubunda anlamlı öğrenme yöntemine göre hazırlanan modelin uygulandığı çalışma sonuçları deney grubu başarısının kontrol grubuna göre daha iyi olduğunu, deney grubu öğrencilerinin derse karşı olumlu tutum geliştirdiklerini ve daha az kavram yanılgılarına sahip olduklarını göstermiştir. Yapılan bu çalışmalar, kullanılan anlamlı öğrenme etkinliklerinin çoğunlukla başarıya, kalıcılığa ve öğrencilerin derse karşı tutumlarına olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir. Ancak çalışmaların fen bilimlerine

yönelik derslerde kullanılan anlamlı öğrenme etkinliklerinin etkisini tespit etmeye yönelik olması, sosyal bilgiler dersinde anlamlı öğrenme etkinliklerinin pozitif etkisini tespit eden bu çalışmanın diğer çalışmalardan farklılığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilerde verilebilir.

- ✓ Bu araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarına ve bilginin kalıcılığına pozitif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular doğrultusunda anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerin kullanımının okullarımızda yaygınlaştırılması önerilebilir.
- ✓ Anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerden olan görsel şemalardan yararlanma, öğrencilerin hem işitsel hem görsel yönden uyarılması sağladığı için öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle öğretimde görsel şemaların kullanımına daha fazla yer verilebilir.
- ✓ Sunuş yoluyla öğretim, okullarda en çok kullanılan yöntemler arasındadır ancak sunuş yoluyla öğretim ve anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerin kullanımında öğretmenlerin düz anlatım yoluna yönelmeleri nedeniyle bu yöntemin kullanımında sınırlılıklar meydana gelmesi ve öğrencilerin ezberci öğrenmeye yönelmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin, sunuş yoluyla öğretim ve anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerin etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik bilinçlendirilmesi önerilebilir.
- ✓ Bu çalışmada İlkokul 4. Sınıf seviyesi öğrencilerinin ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinlikler kullanarak ders işlenmesinin akademik başarı ve bilginin kalıcılığına etkisine bakılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, farklı sınıf seviyelerinde anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı hazırlanan etkinliklerin etkisinin ölçüldüğü araştırmalara yer verilebilir.

Kaynakça

- Ausubel, D. P. (1963). The psychology of meaningful verbal learning. Oxford: Grune and Stratton.
- Ausubel, D. P. (1964). Some psychological and educational limitations of learning by discovery. *The Arithmetic Teacher*, 11(5), 290-302.
- Ausubel, D. P. (1978). Indefence of advance organizers: A reply to the critics. *Review of Educational Research*, 48(2), 251-257.
- Cıdam, Z. (2011). Elektroliz ve elektrokimyasal pil ünitelerinde kavram yanılgılarının önlenmesi için Ausubel’in anlamlı öğrenme (sunuş) yöntemine uygun materyal hazırlanması ve uygulanması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Efendioğlu, A. (2006). Anlamlı öğrenme kuramına dayalı olarak hazırlanan bilgisayar destekli geometri programının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekmekçiöğlü, E. (2007). Ortaöğretim kimya dersinde asit baz konusunun anlamlı öğrenme kuramı ve kavram haritası ile öğretiminin başarıya etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, M. (2011). Öğretme-öğrenme süreci. Bilal Duman (Ed.) Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde (s. 151-264), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Jonassen, D. H. ve Strobel, J. (2006). Modeling for meaningful learning. Springer Netherlands.
- Karadoğan, S. (2016). Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar. Türkiye’de Eğitim Sorunlarına Yönelik Akademik Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri içinde R. Aksu (Ed.), (ss. 47-84). Ankara: Maya Akademi.
- Kurt-Korkmaz, A. İ. (2006). Anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı bilgisayar destekli 7. Sınıf en bilgisi dersi için hazırlanan bir ders yazılımının öğrencilerin akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, A. (2008). Temel öğretme-öğrenme yaklaşımları (stratejileri). Gürbüz Ocak (Ed.), Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tok, Ş. (2011). Öğretme-öğrenme strateji ve modelleri. Ahmet Doğanay (Ed.), Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde (s. 129-160), (6. Baskı), Ankara: Pegem A Akademi.

Tok, T. (2011). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. Ahmet Doğanay (Ed.), Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde (s. 129-160), (6. Baskı), Ankara: Pegem A Akademi.